



Національний університет
водного господарства
та природокористування



ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.С. Мошинський
В.С. Мошинський

«25» квітня 2024 року

ПРОГРАМА

фахового іспиту для прийому на навчання
за освітньо-професійною програмою підготовки магістра
зі спеціальності **011 «Освітні, педагогічні науки»**,
освітня програма «Соціально-виховна робота з дітьми і молоддю»

РІВНЕ - 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит за спеціальністю **011 «Освітні, педагогічні науки»** (освітня програма «Соціально-виховна робота з дітьми і молоддю») проводиться з метою оцінки рівня професійних знань вступників, які здобули певний ступінь вищої освіти, перевірки їх готовності до самостійних узагальнень, вміння аналізувати і вирішувати конкретні управлінські завдання відповідно до вимог підготовки магістра.

Фаховий іспит проводиться відповідно до наказу МОН № 426 від 01.04.2024 року «Про затвердження Програми предметного тесту з педагогіки та психології єдиного фахового вступного випробування».

Фаховий іспит базується на змістових модулях:

- Основи педагогіки і психології
- Історія та теорія педагогіки та психології
- Методи дослідження у педагогіці і психології.
- Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості.
- Виховання особистості.
- Особистість у життєвому та професійному просторі.

2. ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

2.1. Організація фахового іспиту здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Національного університету водного господарства та природокористування.

2.2. Фаховий іспит проводиться в письмовій формі або з використанням комп'ютерної техніки і складається із 45-ти тестових завдань першого рівня складності та 2-ох тестових завдань другого рівня складності, кожне з яких містить п'ять варіантів відповіді.

2.3. Порядок нарахування балів при проходженні тестування за завдання першого рівня складності:

Структура тестового завдання	Умови нарахування (2 бали)
1. Питання а) 100% вірна; б) 0% невірна; в) 0% невірна; г) 0% невірна; д) 0% невірна.	Питання містить лише одну вірну відповідь, при виборі якої нараховується 2 бали.
1. Питання а) 50% вірна; б) 50% вірна; в) 0 невірна; г) 0 невірна; д) 0 невірна;	Питання містить дві правильні відповіді, при виборі яких відповідь вважається повною і нараховується 2 бали. При виборі лише одного варіанту правильної відповіді - нараховується 1 бал.

<p>1. Питання a) 33,33333% вірна; b) 33,33333% вірна; c) 33,33333% вірна; d) 0 невірна; e) 0 невірна.</p>	<p>Питання містить три правильних варіанти відповіді, при виборі яких відповідь вважається повною і нараховується 2 бали. При виборі одного або двох лише правильних варіантів відповідей, відповідь вважається частково вірною і нараховується 0,67 бала за кожен правильний варіант відповіді</p>
<p>1. Питання a) 25% вірна; b) 25% вірна; c) 25% вірна; d) 25% вірна; e) 0% невірна.</p>	<p>Питання містить чотири правильні варіанти відповіді, при виборі яких відповідь вважається повною і нараховується 2 бали. При виборі одного, двох або трьох лише правильних варіантів відповідей, відповідь вважається частково вірною і нараховується 0,25 балів за кожен правильний варіант відповіді.</p>

2.4. Завдання другого рівня складності оцінюються в 5 балів кожне і містять одну правильну відповідь. У разі відсутності розв'язку, але вірно відміченого правильного варіанту відповіді, завдання оцінюється в 2 бали.

2.5. Якщо в питанні вступник відмітив більше варіантів відповідей, ніж передбачено питанням, то питання оцінюється в 0 балів.

2.6. Час проведення фахового іспиту складає до трьох астрономічних годин.

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ, ЯКИЙ ВІНОСИТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ІСПИТ

Розділ 1. ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Предмет і завдання педагогіки. Предмет педагогіки, її категорії. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання сучасної педагогіки. Історія розвитку та становлення педагогіки, як науки. Афінівська та Спартанська системи виховання. Виховання в епоху Середньовіччя. Освіта в епоху Відродження. Історія української педагогіки.

Розвиток і формування особистості. Загальне поняття про розвиток і формування особистості. Вплив середовища на розвиток особистості. Вплив спадковості на розвиток особистості. Вплив діяльності і спілкування на розвиток особистості. Вікова періодизація дітей. Родинне виховання. Характеристика особистості учня у навчальній діяльності.

Мотиви і мотивація у навчальній діяльності. Потреби, інтереси, переконання та ідеали. Спрямованість особистості. Мотивація навчальної діяльності. Види діяльності. Навчання, праця, гра. Провідні види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі. Сутність та характеристика навчальної діяльності.

Закономірності психічного розвитку та принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку учня.

Соціалізація особистості учня. Сутність. Етапи. (первинна, вторинна). Механізми (адаптація, інтеграція). Суб'єкти соціалізації (формальні, неформальні групи однолітків, сім'я), агенти соціалізації (освіта, традиційні ЗМІ,

нові: Інтернет джерела, соціальні мережі, кібербезпека, кібербулінг), ресоціалізація. Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи, цілі життя. Самоактуалізація та самореалізація особистості.

Розділ 2. ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Педагогічна теорія Я.А. Коменського. Проблеми розвитку у педагогічній спадщині Г. Сковороди. Кордоцентризм у педагогічній спадщині П. Юркевича.

Педагогічна система М. Монтесорі. М. Грушевський про українську мову і українську школу. Антропоцентризм як провідна ідея педагогіки К. Д. Ушинського

О. Лазурський: вчення про нахили і обдарованість особистості. Полікуртурність як головний принцип діяльності М. Драгоманова. Гуманістична педагогіка В.О. Сухомлинського. С. Френе: школа успіху і радості. Вальдорфська школа. Ідеї цілісного виховання. Концепція соціально-особистісного виховання А.С. Макаренка. Виховний ідеал Г. Ващенко. Система освіти України. Особливості освітньої системи України. Принципи побудови системи освіти. Дошкільна освіта. Загальна освіта. Позашкільна освіта. Професійно-технічна освіта. Вища освіта. Післядипломна освіта. Закон України «Про освіту». Основні положення Закону України «Про вищу освіту».

Розділ 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Наукові дослідження в педагогіці. Проблема, мета, завдання, предмет, об'єкт. Програма дослідження особистості. Структура. вимоги до її складання та етапи. Гіпотези дослідження (теоретичні, емпіричні, статистичні). Вибірковий метод. Генеральна сукупність, вибірка. Основні вимоги до формування вибірки. Методи формування. Якість інформації. Резепретативність, валідність, достовірність, надійність.

Методи збирання інформації.

Спостереження. Види. Переваги, недоліки, роль спостерігача.

Експеримент. Види (констатувальний, формувальний, контрольний), основні етапи. Поняття тестування. Види тестування. Проективні тести. Тести дослідження особистості. Тести досягнень. Педагогічне тестування. Методи опитування. Анкетування. Інтерв'ювання. Експертні опитування. Види і процедура експертного опитування. Соціометрія. Аналіз продуктів діяльності.

Методи аналізу емпіричних даних. Вимірювання: визначення, види, рівні. Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз. Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

Розділ 4. ПРИКЛАДНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ, НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Дидактика. Суть і завдання дидактики. Категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Актуальні завдання дидактики. Суть процесу навчання, його методологічна основа. Рушійні сили навчального процесу. Функції навчання. Логіка навчального процесу. Типи навчання. Мотиви навчання. Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання. Зміст

освіти в школі. Суть і завдання змісту освіти. Концепції освіти. Види освіти. Рівні освіти. Навчальний план. Навчальна програма. Навчальні підручники. Державні стандарти освіти.

Методи навчання. Суть методів навчання. Класифікація методів навчання. Методи навчання за джерелом отримання знань. Методи навчання за характером логіки пізнання. Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності. Вибір методів навчання. Контроль, оцінка знань, умінь і навичок учнів. Методи контролю знань, умінь і навичок учнів. Оцінка знань, умінь і навичок.

Форми організації навчання. Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна система навчання в її історичному розвитку. Вимоги до сучасного уроку в школі. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Навчальні екскурсії. Практикуми. Семінарські заняття. Лабораторні заняття. Факультативні заняття. Домашня навчальна робота. Заняття в предметних гуртках. Структура аналізу уроку.

Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проєктні, проблемні, ігрові, інтерактивні). Педагогіка партнерства. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

Виховання особистості

Зміст національного виховання. Суть процесу виховання. Особливості виховного процесу. Принципи та закономірності виховання. Етапи виховання. Перевиховання особистості. Самовиховання як найвищий етап виховного процесу. Рівня вихованості. Концепція національного виховання.

Моральне виховання. Завдання і зміст морального виховання. Шляхи і засоби морального виховання. Виховання моральної свідомості та громадянської відповідальності. Виховання національної гідності й менталітету. Патріотичне й інтернаціональне виховання. Виховання дисциплінованості. Статеве виховання. Екологічне виховання. Антинаркотичне виховання. Правове виховання.

Трудове, естетичне виховання. Значення праці в житті людини. Види праці. Завдання та принципи трудового виховання. Шляхи, засоби та методи трудового виховання. Профорієнтаційна робота в школі. Місце і роль естетичного виховання в житті людини. Зміст естетичного виховання. Шляхи, засоби і форми естетичного виховання. Фізичне та розумове виховання. Засоби фізичного виховання. Зміст фізичного виховання. Форми організації фізичного виховання. Розумове виховання і формування світогляду. Завдання розумового виховання. Формування основ наукового світогляду. Культура розумової праці. Навчальна праця.

Методи виховання. Форми організації виховної діяльності. Загальне поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності і формування поведінки. Методи стимулювання поведінки і діяльності. Педагогічні умови використання методів виховання. Позакласна виховна робота. Позашкільна навчально-виховна робота. Індивідуальні, групові і масові форми організації виховної роботи.

Виховна взаємодія учитель-учень. Партнерство школи і сім'ї у виховання особистості. Виховна робота класного керівника. Функції класного керівника. Напрямки роботи класного керівника. Права та обов'язки класного керівника. Зміст роботи класного керівника. Планування роботи класним керівником.

Організація дозвілля школярів. Учнівське самоврядування. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.

Особистість у життєвому та професійному просторі.

Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні й пасивні, явні й латентні). Соціальна позиція особистості.

Стать і гендер. Маскулінність. Фемінінність. Андроґенність. Гендерна ідентичність. Кризи гендерної ідентичності. Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.

Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності). Вчитель як суб'єкт професійної діяльності.

Особистість вчителя та його педагогічна майстерність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.

Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.

Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньоособистісний, міжособистісний, внутрішньогруповий, міжгруповий). Конфлікти в освітньому середовищі. Стили поведінки в конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).

Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення. дотримання корпоративної культури та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфліктів.

Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіація. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

Управління в системі освіти. Управлінська діяльність. Лідерство, керівництво, супровід. Типологія лідерства. Стили керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний). Корпоративна (організаційна) культура.

4. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури./ Л.В.Артемова К.: Кондор, 2007. 272 с.

2. Варій М. Й. Загальна психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Й. Варій [3-тє вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с

3. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. та ін. К: Просвіта, 2013. 416 с.

4. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія:

- Навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 160 с.
5. Заброцький М.М. Вікова психологія. К.: МАУП, 2013.
 6. Заброцький М.М. Педагогічна психологія. К.: МАУП, 2012.
 7. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, В.О. Соловієнко. За загальною редакцією акад. С.Д. Максименка. К.: Форум, 2000. 543 с.
 8. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2007. 640 с.
 9. Зайченко І.В. Педагогіка. Київ: Ліра, 2019. 608 с.
 10. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
 11. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. К.: Вища шк., 2004. 487 с.: іл.
 12. Максимюк С.П. Педагогіка : Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 667 с.
 13. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. К.: Либідь, 2004.
 14. Ортинський І. Педагогіка вищої школи. Львів. 2017. 500с
 15. Палій А. А. Диференціальна психологія. К.: Академвидав, 2010. 429 с.
 16. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. 3-тє вид., стереотип. К.: Либідь, 2001. 560 с.
 17. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія. Л.: Новий Світ, 2008. 235 с.
 18. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. 296 с.
 19. Сікорський П. Нова педагогіка. Львівська політехніка, 2021. 570 с.
 20. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с.
 21. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: «Академвидав», 20014. 421 с. (Альма-матер)
 22. Фіцула М.М. Педагогіка. Тернопіль: Академія, 2002. 530 с.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Фаховий іспит для вступників ступеня магістр на основі ступеня бакалавра (ОКР спеціаліста, ступеня магістра) проводиться у письмовій формі або з використанням комп'ютерної техніки.

Бал фахового іспиту визначається як сума балів, одержаних за вирішення 47-ми тестів. Питання першого рівня складності оцінюються від 0 до 2-ох балів, питання другого рівня складності оцінюються від 0 до 5-ти балів. Детальний опис нарахування балів приведений в розділі 2 цієї програми.

Оцінка за виконання фахового іспиту за шкалою від 100 до 200 балів визначається за формулою

$$N = n + 100,$$

де n – бал фахового іспиту за 100-бальною системою.

Фаховий іспит оцінюється з кроком в один бал. Заокруглення до цілого числа здійснюється за математичними правилами.

Вступник допускається до участі у конкурсі, якщо оцінка за виконання фахового іспиту складає не менше 110 за шкалою від 100 до 200 балів.

Програма обговорена та узгоджена на засіданні кафедри суспільних дисциплін (протокол № 10 від 22 квітня 2024 р.)

Завідувач кафедри
суспільних дисциплін



Ю.П. Олексін

Програма розглянута та схвалена на засіданні приймальної комісії (протокол №12 від «25» квітня 2024 р.)

Відповідальний секретар
приймальної комісії



Н.В. Вальчук